

BAROK IN HET VATICAN **Kunst en Cultuur in het pauselijke Rom II**

Een tentoonstelling van de *Kunst- und Ausstellungshalle*
der Bundesrepublik Deutschland

in samenwerking met de *Biblioteca Apostolica Vaticana*, de *Fabbrica di San Pietro*
en de *Musei Vaticani*

Kunst- und Ausstellungshalle der Bundesrepublik Deutschland

Bonn, 25 november 2005 t/m 19 maart 2006

Martin-Gropius-Bau

Berlijn, 12 april t/m 9 juli 2006

Barok in het Vaticaan is een vervolg op de succesvolle eerdere expositie *Hoogtij van de renaissance in het Vaticaan*. Getoond worden meer dan 350 objecten: de deels voor het eerst uitgeleende kunstwerken van de samenwerkingspartners in het Vaticaan, de *Biblioteca Apostolica Vaticana*, de *Fabbrica di San Pietro* en de *Musei Vaticani* worden aangevuld met in bruikleen afgestane objecten uit talrijke Europese verzamelingen.

Het hart van de tentoonstelling wordt gevormd door de grote, ong. 5 meter hoge *houten maquette van de koepel van de St. Pieterskerk* van Michelangelo en Giacomo della Porta. Met Michelangelo's koepel ontstaat niet alleen het embleem van het barokke Rome: de na een meer dan honderdjarige bouwgeschiedenis voltooide kerk met zijn koepeldak en zijn pleinen symboliseert als geen ander kunstwerk de aanspraak van de contrareformatorische kerk op werelderkenning: een aanspraak, die zijn uitdrukking – bij afnemende betekenis op politiek gebied – vooral vond in een geestelijke en artistieke aanspraak op een leidende positie van het pauselijke Rome met Europese uitstraling. Hiermee in overeenstemming loopt de bouw- en inrichtingsgeschiedenis van de St. Pieter als een rode draad door de afzonderlijke onderdelen van de tentoonstelling. Betrokken waren de beroemdste kunstenaars van die tijd, naast Michelangelo o.a. Bernini, Borromini, Sacchi, Guercino en Reni.

In het pauselijke Rome van de late 16de en de 17de eeuw bundelen zich als in een brandglas de religieuze, artistieke en wetenschappelijke stromingen uit die tijd. Op dit 'marktplein van de wereld' vond kunst, maar vinden ook de nieuwste geestelijke en wetenschappelijke verworvenheden een adequaat publiek. Daarom zetten de pausen en hun kardinalen, de grote religieuze orden, maar ook de Romeinse adellijke families consequent en met succes kunst en wetenschap in ter verheerlijking van de in de katholieke hervorming vernieuwde kerk en ter encenering van hun representanten aan deze en gene zijde.

Barokke kunst komt tot uiting in het samenspel van architectuur, schilderkunst en beeldhouwkunst, in het weloverwogen samenwerken van licht, materiaal en kleuren. De tentoonstelling stelt zich ten doel de bezoeker dit te laten ervaren door uiteenlopende media zoals schilderijen, sculpturen, gobelins, paramenten, boeken, gravures en tekeningen erbij te betrekken. Daarbij worden de grote opdrachten van het pauselijke mecenaat, maar ook van kardinalen en orden in hun rol van opdrachtgever, geconcentreerd op de belangrijkste (en mooiste) voorbeelden, gepresenteerd: daartoe behoren bijvoorbeeld de bouw en de inrichting van een privé-paleis en villa, de bouw van een privé-kerk en vooral ook de bouw en inrichting van grote ordekerken.

Niet alleen de Romeinse kunst kreeg overal in Europa veel aandacht. Rome en het Vaticaan waren, niet in de laatste plaats door de wereldwijde contacten van de missieorden, ook als wetenschappelijk centrum van belang. De *Biblioteca Apostolica Vaticana* en de kring rond kardinaal Cesar Baronius speelden een doorslaggevende rol bij het leggen van de grondslag voor de kritische kerkgeschiedenis en de ontwikkeling van de christelijke archeologie. Een voortrekkersrol bij de totstandkoming van ons moderne wereldbeeld speelde de Romeinse *Accademia dei Lincei*, voorbeeld voor alle moderne wetenschappelijke academies. Vernoemd naar de scherpziende lynx (Ital. *lince*) had de *Accademia* zich geen geringer doel gesteld dan de bestudering van het *theatrum totius naturae*, het in beeld brengen van alle natuurverschijnselen. Aan de ‘lynxogigen’ hebben we de eerste, met behulp van een microscoop ontstane afbeelding te danken: afgebeeld zijn typisch genoeg de wapendieren van paus Urbanus VIII, de bijen.

Het in dit verband met het *Hermann von Helmholtz-Zentrum für Kulturtechnik* van de *Humboldt-universiteit* in Berlijn ontworpen tentoonstellingsonderdeel toont niet alleen documenten, instrumenten en ‘wondermachines’ uit die tijd: nagebouwde modellen van de belangrijkste instrumenten maken zo een ongewone en vaak verrassende kijk mogelijk op de wetenschappelijke cultuur van de barok in Rome, geheel in overeenstemming met de tijdsgeest van toen. Trouw aan de toenmalige kunsttheorie hebben wetenschap en kunst een zelfde uitwerking: ze dienen bij de beschouwer *stupore*, verbazing, en *meraviglia*, verwondering, op te wekken. Op die manier zou de nieuwsgierigheid worden geprikkeld, zou het proces van kennisverwerving worden gestimuleerd en zou tegelijkertijd het plezier behouden blijven: dit is wat ook de tentoonstelling *Barok in het Vaticaan* beoogt.

Kunst- und Ausstellungshalle der Bundesrepublik Deutschland
Friedrich-Ebert-Allee 4, 53113 Bonn

Presse

Telefon 0228-9171-204/5/6 Telefax 0228-9171-211

www.bundeskunsthalle.de / E-Mail: majer-wallat@kah-bonn.de